

4. Druri, K. (2003), *Upravlencheskiy uchet dlya biznes-resheniy*. M.: YuNITI-DANA, p. 655.
5. Karminskiy, A. M., Olenev, N. I. (1998), Primak, A. G., Falko, S. G. *Postroeniya kontrollinga v organizatsiyah*. M.: Finansyi i statistika. p. 256.
6. Ananina, E. A., Danilochkin, S. V., Danilochkina, N. G. (1998), *Kontrolling kak instrument upravleniya predpriyatiem*. M.: Audit, YuNITI. p. 279.
7. *Kontrolling dlya nachinayuschih* (1995), R. Mann, E. Mayer. Yu. G. Zhukova. 2-e izd., per. i dop. M.: Finansyi i statistika. p. 304.
8. Pushkar, M. S., Pushkar, R. M. (2004), *KontrollIng – InformatsIynа pІdsistema strategIchnogo menedzhmentu*. TernopIl : Kart-blansh, p. 370.
9. Falko, S. G., Rassel Keyt A., Levin, L. F. (2002), *Kontrolling: natsionalnyie osobennosti – rossiyskiy i amerikanskiy opit*. 2002. vol. 1. pp. 22–29.
10. Han, D., Turchaka, A. A., Golovacha, L. G., Lukashevicha, M. L. (1997), *Planirovanie i kontrol: kontseptsiya kontrollinga*. M.: Finansyi i statistika, p. 800.

УДК 657:338.45(477)

АУДИТ ЯК ОСНОВА ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Череп А.В., д.е.н., професор, Сухоносенко І.І.

Запорізький національний університет

Україна, 69600, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66

cherep.av.znu@gmail.com Inna_Suchonosenko99@ukr.net

Розглянуто основні етапи промислового аудиту, які практикуються в Україні. Визначено роль планування у формуванні аудиторського висновку. Сформовано ключові аспекти формування обсягу промислового аудиту. Автори розглянули проблемні питання ціноутворення аудиторських послуг у промисловій галузі. У статті розглянуто схему планування аудиторської діяльності на стратегічному, поточному та оперативному рівнях. Визначено взаємозв'язок етапів стратегічного планування бізнесу аудиторської діяльності та аудиту промислових підприємств. Найважливішими етапами планування аудиту визначено оцінку матеріальності, визначення аудиторського ризику та ознайомлення із системою внутрішньогосподарського контролю. Проаналізовано методику проведення промислового аудиту, яка сформована вітчизняними науковцями. Досліджено основні цілі проведення промислового аудиту, вплив результатів аудиту на планування діяльності промислових підприємств. Автори сформували чіткий алгоритм та напрями проведення аудиту на промислових підприємствах. Сформовано мету перевірки фінансової звітності промислових підприємств. Виокремлено фінансовий аналіз як основоположну складову аудиту фінансової звітності, яка дозволяє дати оцінку фінансовій стійкості, платоспроможності, рентабельності виробництва. З'ясовано, що фінансовий аналіз дозволяє виявити проблемні місця у діяльності підприємств та допомагає у пошуку шляхів вдосконалення виробничого процесу. Визначено пріоритетні напрями впливу аудиту на формування стратегії промислових підприємств. Розглянуто питання визначення тактики та ключових напрямів економічного розвитку промисловості з урахуванням незалежного аудиторського висновку. Винесено пропозиції щодо удосконалення методики та організації аудиторської перевірки діяльності промислових підприємств як основи планування і формування стратегії їхньої діяльності та процесу соціально-економічного розвитку підприємств.

Ключові слова: аудит, планування, аудиторський висновок, ціноутворення, промисловий аудит, аудиторський ризик

АУДИТ КАК ОСНОВА ПЛАНИРОВАНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Череп А.В., д.э.н., профессор, Сухоносенко И.И.

Запорожский национальный университет

Украина, 69600, Запорожье, ул. Жуковского, 66

Рассмотрены основные этапы промышленного аудита, которые практикуются в Украине. Определена роль планирования в формировании аудиторского заключения. Сформированы ключевые аспекты формирования объема промышленного аудита. Авторы рассмотрели проблемные вопросы ценообразования аудиторских услуг в промышленной отрасли. В статье рассмотрена схема планирования аудиторской деятельности на стратегическом, текущем и оперативном уровнях. Определена взаимосвязь этапов стратегического

планирования бизнеса аудиторской деятельности и аудита промышленных предприятий. Важнейшими этапами планирования аудита определена оценка материалности, определение аудиторского риска и ознакомления с системой внутреннего контроля. Проанализирована методика проведения промышленного аудита, созданную отечественными учеными. Исследованы основные цели проведения промышленного аудита, влияние результатов аудита на планирование деятельности промышленных предприятий. Авторы сформировали четкий алгоритм и направления проведения аудита на промышленных предприятиях. Сформирована цель проверки финансовой отчетности промышленных предприятий. Выделен финансовый анализ как основополагающая составляющая аудита финансовой отчетности, которая позволяет дать оценку финансовой устойчивости, платежеспособности, рентабельности производства. Выяснено, что финансовый анализ позволяет выявить проблемные места в деятельности предприятий и помогает в поиске путей совершенствования производственного процесса. Определены приоритетные направления влияния аудита на формирование стратегии промышленных предприятий. Рассмотрены вопросы определения тактики и ключевых направлений экономического развития промышленности с учетом независимого аудиторского заключения. Внесены предложения по совершенствованию методики и организации аудиторской проверки деятельности промышленных предприятий как основы планирования и формирования стратегии их деятельности и процесса социально-экономического развития предприятий.

Ключевые слова: аудит, планирование, аудиторское заключение, ценообразование, промышленный аудит, аудиторский риск.

AUDIT AS A BASIS FOR THE PLANNING OF THE ACTIVITY OF INDUSTRIAL ENTERPRISES

Cherep A.V., Doctor of Economic Sciences, Professor, Sukhonosenko I.I.

Zaporizhzhia National University

Ukraine, 69600, Zaporizhzhia, Zhukovsky str., 66

The main stages of industrial audit which practice in Ukraine are considered. The planning role in forming of an auditor conclusion is determined. Key aspects of forming of amount of industrial audit are created. Authors considered problematic issues of pricing of auditor services in an industrial industry. In article the scheme of planning of auditor activities at the strategic, current and operational levels is considered. The interrelation of stages of strategic planning of business of auditor activities and audit of industrial enterprises is determined. The most important stages of planning of audit determined assessment of materiality, determination of an audit risk and acquaintance with the system of intraeconomic control. The technique of carrying out industrial audit which is created by domestic scientists is analysed. The main whole carrying out industrial audit, influence of results of audit on planning of activities of industrial enterprises are researched. Authors created an accurate algorithm and the directions of carrying out audit on industrial enterprises. The purpose of verification of the financial reporting of industrial enterprises is created. The financial analysis as a fundamental component of financial records audit which allows to give an assessment to financial firmness, solvency, profitability of production is allocated. It is found out that the financial analysis allows to reveal problem places in activities of the entities and helps with search of ways of enhancement of production process. The priority directions of influence of audit on forming of strategy of industrial enterprises are determined. The question of determination of tactics and the key directions of economic development of the industry taking into account an independent auditor conclusion is considered. Proposals for the improvement of the methodology and organization of the audit of the activities of industrial enterprises as the basis for planning and shaping the strategy of their activities and the process of socio-economic development of enterprises are made.

Key words: audit, planning, audit opinion, pricing, industrial audit, audit risk.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Розвиток видів промислового аудиту стає вирішальним фактором формування інноваційного суспільства. У конкретному середовищі ринкових відносин промисловий аудит дає можливість сформулювати всю необхідну інформацію про стан виробничо-господарської діяльності промислового підприємства. Але невирішеними проблемами залишаються питання проведення аудиту з метою подальшого планування діяльності промислових підприємств. Тому тема статті є актуальною і своєчасною.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемні питання обліку й контролю виробничих витрат та їх аудиту досліджували вітчизняні та закордонні вчені. В. І. Бачинський [1] в науковому дослідженні розглядає мету, етапи та методичні підходи до аудиторських перевірок фінансової звітності. С. Ф. Голов [2] відзначав необхідність достовірності, своєчасності та реальності незалежної експертизи в процесі аудиту діяльності промислових підприємств. В. С. Рудницький [3] розробив деякі теоретичні й методологічні підходи становлення й розвитку ризико-орієнтовного аудиту та його основних видів на базі економіко-математичних методів і електронної обробки даних. В. В. Сопко [4] розглядає основи організації і методології бухгалтерського обліку в управлінні підприємством. В. Озеран [5] визначив сутність контролю діяльності

підприємства і удосконалив організаційні основи та практичний інструментарій його застосування в системі управління діяльністю підприємства.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є визначення стратегічних напрямів проведення аудиту промислових підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для успішного функціонування будь-якого підприємства обов'язковою умовою його діяльності є планування. Планування – це процес здійснення рішень аудиторської стратегії [1]. Планування забезпечує формування відповідної думки аудитора про фінансову звітність суб'єкта перевірки з мінімальними затратами, виділення при цьому найбільш важливих і суттєвих частин і виключенням зайвого часу, який міг би бути витрачений на питання аудиту з низьким рівнем ризику.

Основними показниками планування аудиторської перевірки є: обсяг робіт, чисельність аудиторського персоналу, залученого до перевірки; потреба в кількості запрошених спеціалістів й експертів зі сторони; кількість днів, відведених на перевірку; витрати на аудит; очікуваний дохід тощо. Залежно від очікуваного обсягу робіт розраховують бюджет часу на аудиторську перевірку й вартість послуг.

Залежно від часу і періоду складання плану аудиторської діяльності планування можна класифікувати на стратегічне, поточне й оперативне. Від стратегічного плану аудиторської фірми залежать специфіка її дальшої діяльності, організаційна структура, підбір її персоналу та ін. [4, с. 26].

Стратегічний план розробляють на перспективу, він повинен охоплювати всі сторони діяльності аудиторської фірми. Цей план має сприяти досягненню загальної стратегічної мети та вирішенню завдань, що їх визначила аудиторська фірма (рис.1).

Рис. 1. Схема організації планування аудиторської діяльності

На першому етапі процесу стратегічного планування бізнесу аудиторської фірми визначають мету й завдання, що її конкретизують. На другому етапі – оцінюють стан внутрішнього і зовнішнього середовища аудиторської фірми. У результаті визначення на перспективу мети й завдань для аудиторської фірми та оцінки зовнішнього і внутрішнього середовища для бізнесу виникає потреба у виборі стратегії (етап 3).

Після вибору загальної стратегії бізнесу аудиторської фірми настає фаза її реалізації, що завершується розробкою стратегічного плану (етап 4).

Як бачимо із рис. 2, під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів середовища бізнесу, уточнення мети та конкретних завдань стратегічний план можна переглядати шляхом коригування.

Рис. 2. Схема послідовності етапів стратегічного планування бізнесу аудиторської діяльності

Отже, як бачимо із рис.2, планування окремої аудиторської перевірки доцільно відносити до оперативного планування.

Виділення закордонними авторами в окремі етапи планування аудиту оцінки матеріальності, аудиторського ризику та ознайомлення із системою внутрішньогосподарського контролю пояснюється, перш за все, вимогами МНА щодо оцінки ризику і внутрішнього контролю на початковій стадії аудиторської перевірки.

Завершальним етапом планування аудиту є складання загального плану й програми аудиту.

Промисловий аудит – досить складне явище, тому що включає в себе елементи фінансової й технічної діяльності. Він відноситься до найбільш дієвих інструментів, які можуть незалежно і відповідно до законодавства оцінити рівень промислової безпеки, яка є важливим чинником при роботі на виробництві.

Промисловий аудит виражається в перевірці незалежними фахівцями системи організації виробництва, контролю та управління якістю. Сюди також входить аналіз технічного стану обладнання та проектної документації. Аудитори мають право висловити обґрунтовану думку шляхом складання заключного звіту щодо управління виробництвом, а також його відповідності або невідповідності законодавству [5].

Основні цілі проведення промислового аудиту:

- поліпшення роботи системи управління в сфері охорони праці та промислової безпеки;
- отримання й аналіз відомостей щодо безпечного використання технічного обладнання;
- пошук інформації про відповідність виробництва законодавству, проектної та експлуатаційної документації;
- розробка заходів щодо ефективності підвищення рівня промислової безпеки;
- незалежна перевірка роботи різних систем, незацікавленими особами.

Напрями діяльності промислового аудиту безпосередньо пов'язані зі станом його нормативно-правової та організаційно-розпорядчої документації, а також документів, які стосуються експлуатації небезпечних об'єктів. Промисловий аудит стежить за управлінням кадрами і здійсненням контролю на виробництві, а також за станом технічних пристроїв і небезпечних виробничих об'єктів, займається аналізом причин виникнення виробничих аварій і розглядає методи їх ліквідації.

Керівники підприємств вивчають результати аудиту, і при необхідності приймають відповідні рішення щодо подальших змін у технічній роботі виробництва. Природно, прийняті рішення повинні бути доцільними і відповідати рекомендаціям аудиторів, інакше відхилення від норм можуть спричинити досить тяжкі наслідки.

Порядок проведення промислового аудиту:

1 етап. Організація проведення аудиту (визначення цілей, галузі, об'єктів, термінів і критеріїв аудиту).

2 етап. Проведення аудиту документації (оцінка дозвільної, проектної, експлуатаційної та технічної документації).

3 етап. Проведення аудиту на місці (оцінка об'єктів на місці, з урахуванням результатів проведеного аудиту документації, проведення технічних досліджень, проб і вимірів).

4 етап. Розробка рекомендацій щодо поліпшення й плану заходів з реалізації заходів щодо поліпшення (при оцінці відповідності враховуються не тільки вимоги нормативних правових і нормативно-технічних документів, а й наукові дослідження й передовий досвід експлуатації подібних об'єктів).

5 етап. Оформлення та затвердження звіту по аудиту (у звіті відображаються результати проведеного технічного аудиту й рекомендації щодо усунення виявлених невідповідностей, а також щодо поліпшення організації управління промисловою безпекою та охороною праці на виробництві).

6 етап. Узгодження і передача остаточної редакції звіту замовнику.

У науковій статті Є. Б. Вокіна сформована методика промислового аудиту.

Оцінка стану нормативно-правової та організаційно-розпорядчої документації	Висловлення думки щодо обґрунтування застосування технічних, технологічних рішень	Оцінка стану документів пов'язана з експлуатацією небезпечних виробничих об'єктів
Організація й існування виробничого контролю		Стан експлуатації небезпечних виробничих об'єктів і технічних пристроїв
Здійснення заходів по локалізації та ліквідації наслідків аварій на небезпечних виробничих об'єктах		Оцінка правильності ідентифікації небезпек і ризиків
Оцінка стану управління кадрами		Перевірка технічного стану машиноустаткування, механізмів, будівель і споруд, інженерних комунікацій, систем і мереж
Аналіз аварій і причин виникнення інцидентів на небезпечних виробничих об'єктах		Перевірка технічної та проектної документації способів управління виробництвом і відповідність технічного стану складних інженерних систем і устаткування вимогам нормативних актів

Рис. 3. Основні напрями промислового аудиту

АУДИТ

Планування аудиту (складання програми аудиту, робочого плану аудитора, графіка проведення аудиторської перевірки)

Інвентаризація підприємства, що перевіряється, перевірка організації обліку та дотримання облікової політики

Перевірка правильності та законності обліку збереження та документальне оформлення основних засобів та інших необраних активів

Перевірка процесу виробництва у розрізі окремих питань (формування собівартості, обліку витрат, документальне оформлення бракованої продукції, облік незавершеного виробництва)

Перевірка розрахунків з оплати праці

Інші передбаченні програмою питання аудиту

Виявлення порушень

Рис. 4. Алгоритм здійснення аудиту на промислових виробничих підприємствах

Під час аудиту перевірка витрат промислового виробничого підприємства здійснюється за такими напрямками:

- формування витрат за економічними елементами;
- відособленість і рівень витрат в окремих цехах;
- правильність ведення аналітичного обліку витрат, їх обґрунтованого списання і розподіл непрямих витрат;
- відповідність залишків достовірним первинним документам;
- вивчення суті та змісту первинних документів, на підставі яких списуються витрати;
- виявлення можливих чинників списання недостач, псування і крадіжки матеріальних цінностей на собівартість продукції.

У різних галузях промисловості до складу незавершеного виробництва включають різні елементи: залишки сировини, основних матеріалів та напівфабрикатів, що знаходяться в апаратах у процесі переробки; залишки продукції в обробних цехах, що не пройшли всіх стадій обробки; продукція, обробка якої закінчена, але яка не пройшла випробування і не прийнята відділом технічного контролю, доукомплектована, неупакована, незакоркована продукція [3].

Мета аудиторської перевірки фінансової звітності – незалежна експертиза для встановлення реальності та достовірності її, своєчасності та єдності методичних звітних показників. На початку аудиту фінансової звітності суб'єктів підприємницької діяльності встановлюється відповідність її чинним законодавчим та іншим нормативно-правовим актам (Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», затвердженим Положенням (стандартам) бухгалтерського обліку тощо) [1].

Підсумком аудиту фінансової звітності на промисловому підприємстві є аудиторський висновок. Він має містити відомості про достовірність або недостовірність даних фінансової звітності підприємства, дотримання ним правил ведення бухгалтерського фінансового обліку, економічну оцінку його ліквідності, платоспроможності, дохідності. Крім цього, у висновку аудитора зазначають, що достовірність фінансової звітності підтверджується документами, які стосуються первинного фінансового обліку, грошовими документами, наявністю готівки, цінних паперів, товарно-матеріальних цінностей, необоротних активів тощо. Наприкінці висновку аудитор наголошує на позитивних і негативних аспектах

діяльності підприємства, вказує на виявлені огріхи та порушення, викладає рекомендації щодо їх усунення, поліпшення фінансового стану [4].

Одночасно аудитор з'ясовує, чи спроможне підприємство виконувати свої обов'язки перед бюджетом, кредитними та іншими органами. Для цього потрібно перевірити: правильність реєстрації підприємства в органах державної податкової адміністрації; наявність документа на право здійснення окремих видів діяльності, статуту, установчих документів, відкритого рахунку в банку; структуру активів і пасивів балансу на звітну дату; структуру власного капіталу; забезпечення підприємства власними обіговими коштами; повноту і своєчасність сплати податків і платежів; фінансову сталість, платоспроможність тощо [2].

Складовою аудиту фінансової звітності є фінансовий аналіз звітності, у процесі якого потрібно дати оцінку фінансової сталості й платоспроможності, зокрема розрахувати коефіцієнти й показники ліквідності й фінансової активності.

Пропозиції. На промислових підприємствах технологічним процесом передбачено виникнення побічної продукції та відходів, які можуть реалізовуватися самостійно, тому дуже важливими є питання, які виникають під час проведення аудиту щодо вивчення існуючої на підприємстві системи оцінки та обліку й побічної продукції, виявлення її недоліків та визначення шляхів щодо її вдосконалення. Практика показує, що проведення аудиту собівартості сприяє функціонуванню високоефективної системи бухгалтерського обліку; запобігає виникненню порушень; сприяє мінімізації витрат виробничих запасів, грошових коштів; надає керівництву інформацію про фінансово-господарську діяльність для ефективного управління витратами. А для цього необхідне проведення аудиторської перевірки фахівцями високої кваліфікації, що нині в Україні є однією з основних проблем аудиту.

ВИСНОВКИ

Аудит важливий для будь-яких організацій, але особливо необхідний для великих промислових підприємств. Складність процесу обробки і виробництва пояснюють необхідність додаткового контролю облікової інформації. Визначення обсягу промислового аудиту є предметом професійного судження аудитора, яке залежить від цілей і обставин перевірки, характеру і масштабів роботи. При визначенні обсягів аудиторських робіт необхідно виходити з принципів і вимог нормативних документів, що регламентують аудиторську діяльність. Так само на характер аудиторської перевірки впливають домовленості з суб'єктом перевірки і особливості діяльності об'єкта дослідження. Виробничий аудит як складова частина промислового аудиту забезпечує інформаційну прозорість різних напрямів господарської діяльності та процедур управління на всіх його рівнях.

Аудит промислових підприємств допомагає розробити стратегію планування. Стратегія планування як важливий документ процесу формування соціально-економічного розвитку підприємства базується на використанні наявних ресурсів, внутрішнього та зовнішнього потенціалів і скерована на відповідні пріоритети, напрями розвитку та цілі.

Ця стратегія дає змогу зосередитися на головних проблемах і відкинути другорядні; визначити й скоординувати дії з реалізації місії й основних цілей підприємства, шляхи його перетворення в новий стан, способи використання необхідних ресурсів; забезпечити підприємству конкурентні переваги у сферах, де є найбільші шанси на успіх; допомогти визначити види продукції, за допомогою яких цього можна досягти; відшукати шляхи нейтралізації суперників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бачинський В. І. Облік і контроль виробничих витрат у системі управління підприємством. Львів, 1998. 20 с.
2. Голова С. Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні : навч.-практ. посіб. Дніпропетровськ, 2000. 768 с.
3. Рудницький В. С. Методологія і організація аудиту. Тернопіль : Економічна думка, 1998. 192 с.

4. Сопко В. В., Верхоглядова Н. І. Організація і методика проведення аудиту : навч.-практ. посіб. Київ. : ВД Професіонал, 2004. 624 с.
5. Озеран В., Куцик П., Волошин А. Бухгалтерський облік у споживчій кооперації : навч. посіб. Львів : Львівської КА, 2008. 660 с.

REFERENCES

1. Bachinskiy, V. I. Oblik i kontrol virobnychih vitrat u sistemi upravlinnya pidpriemstvom. Lviv, 1998. 20 p.
2. Golova, S. F. Buhgalterskiy oblik ta finansova zvitnist v Ukrayini : navch.-prakt. posib. Dnipropetrovsk, 2000. 768 p.
3. Rudnitskiy, V. S. Metodologiya i organizatsiya auditu. Ternopil : Ekonomichna dumka, 1998. 192 p.
4. Sopko, V. V. and Verhoglyadova, N. I. Organizatsiya i metodika provedennya auditu : navch.-prakt. posib. Kiyiv. : VD Profesional, 2004. 624 p.
5. Ozeran, V., Kutsik, P. and Voloshin, A. Buhgalterskiy oblik u spozhivchiy kooperatsiyi : navch. posib. Lviv : Lvivskoyi KA, 2008. 660 p.

УДК 338.45:338.242.2

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Череп А.В., д.е.н., професор, Кузнецова А.В.

*Запорізький національний університет
Україна, 69600, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66*

gelchik1407@yandex.ua

Стаття присвячена дослідженню процесу формування механізму управління конкурентоспроможності промислових підприємств. Розкрита сутність поняття конкурентоспроможності підприємства та його конкурентних переваг, які мають визначатися рівнем конкурентного потенціалу підприємства, характеризуючи потенційну здатність ефективного функціонування на зовнішньому та внутрішньому ринках. Виокремлено переваги і конкурентні відмінності підприємств за критеріями у споживчій цінності та доданій вартості. Визначено, що організаційно-економічний механізм управління конкурентоспроможністю підприємства включає функціональні підсистеми управління якістю, конкурентоспроможністю, виробничими ресурсами тощо. Тобто підприємства можуть досягати конкурентних переваг лише за умов знаходження нових способів конкуренції в галузі, при цьому здійснюючи нововведення в технологіях, зміні вартості чи наявності компонентів виробництва, або проводити зміни зовнішнього регулювання. Окреслено ключові дії підприємства щодо підвищення його конкурентоспроможності на сучасному ринку товарів та послуг. Встановлено, що найпоширеніший метод підвищення конкурентоспроможності підприємства, а саме зменшення витрат, не завжди здатний утримати конкурентну перевагу, особливо за умов глобалізації та збільшення цін на енергоресурси. Тому перспективним напрямом підвищення рівня конкурентоспроможності є підвищення продуктивності праці персоналу, із застосуванням ефективної системи стимулювання та мотивації працівників. Охарактеризовано найголовніші причини неконкурентоспроможності вітчизняних підприємств та запропоновані шляхи її подолання. Внесено пропозиції щодо підвищення конкурентоспроможності підприємств з урахуванням асортиментної політики, ціноутворення, ефективності використання всіх наявних на підприємстві ресурсів.

Ключові слова: конкурентоспроможність, організаційно-економічний механізм, функціональні підсистеми управління, конкурентний потенціал, конкурентні переваги, додатковий сервіс, диференціація продукції.

УПРАВЛЕНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬЮ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Череп А.В., д.э.н., профессор, Кузнецова А.В.

*Запорожский национальный университет
Украина, 69600, г. Запорожье, ул. Жуковского, 66*

Статья посвящена исследованию процесса формирования механизма управления конкурентоспособности промышленных предприятий. Раскрыта сущность понятия конкурентоспособности предприятия и его